Ба Шурои диссертационии 6Д.КОА-018
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17)

Тақриз

ба автореферати рисолаи номзадии Абдуллозода Зебонисо Файзулло дар мавзуи «Созишномаи арбитражӣ: масъалаҳои назария ва амалия» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ

Автореферати рисолаи «Созишномаи арбитражӣ: масъалаҳои назария ва амалия», ки аз ҷониби Абдуллозода Зебонисо Файзулло таҳия шудааст, дар рушди қонунгузории арбитражӣ саҳми арзанда дорад.

Таҳқиоти аз ҷониби муаллиф гузаронидашуда таҳлили ҳамаҷонибаи ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии созишномаи арбитражӣ мебошад, ки унсури бунёдии институти арбитражиро ташкил медиҳад. Муаллиф ба баррасии масъалаҳои асосии марбут ба моҳияти ҳуқуқӣ, мазмун, бастан ва иҷрои созишномаҳои арбитражӣ, инчунин нақш ва аҳаммияти онҳо дар низоми ҳуқуқии муосир таваҷҷуҳ кардааст.

Дар таҳқиқот ба тахлили амалияи татбиқи созишномаи арбитражӣ диққати махсус дода шудааст. Ин имкон медиҳад, ки на танҳо ҷанбаҳои назариявии ин ниҳод фаҳмида шавад, балки инчунин муайян кардани мушкилоти ҷорӣ, ки иштирокчиёни раванди муҳокимаи арбитражӣ дар амал дучор меоянд, муайян карда шавад.

Яке аз дастовардҳои назарраси кор ба низом даровардан ва ҷамъбаст намудани равишҳои мавҷуда оид ба танзими созишномаҳои арбитражӣ дар кишварҳо ва низомҳои гуногуни ҳуқуқӣ мебошад. Ин ба ташаккули фаҳмиши умумӣ дар бораи принсипҳо ва усулҳои танзими ин ниҳод мусоидат мекунад, ки барои таҳияи методологияи ягонаи омӯзиши ин масъала муҳим аст.

Илова бар ин, як ҷанбаи муҳими кор муайян кардани тамоюлҳои таҳияи созишномаи арбитражӣ дар заминаи чолишҳои муосир ва тағйирот дар

ҷомеаи ҷаҳонӣ мебошад. Ин ба мо имкон медиҳад, ки тағйироти эҳтимолии танзими ҳуқуқии ин ниҳодро пешгӯӣ карда, оид ба такмили меъёрҳои ҳуқуқие, ки муносибатҳоро дар соҳаи бастани созишномаҳои арбитражӣ танзим мекунанд, тавсияҳо пешниҳод намоем.

Таҳқиқоти рисолаи номзадии Абдуллозода Зебонисо Файзулло ба мавзуе бахшида шудааст, ки то имрӯз он кам омӯхта шудааст. Дар баробари ин, мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ аҳаммияти муҳими амалӣ низ дорад. Мубрамияти ин мавзуъ хеле муҳим буда, ягон шубҳаро ба вуҷуд намеорад. Аҳаммиятнокӣ ва муҳимияти мавзуи рисолаи баррасишавандаро шарҳ дода, бояд қайд кард, ки муаллифи рисола ҳадафи кори илмиро «бо назардошти баррасии созишномаи арбитражӣ, ҳудуди эътибornокии он, муайян кардани унсурҳои ҳатмӣ ва таъсири он ба эътироф ва иҷрои ҳалномаҳои арбитражӣ, инчунин муайян намудани проблемахои назариявию амалии созишномаи арбитражӣ ва таҳияи тавсияҳо оид ба такмили конунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистонро дуруст ифода кардааст» (с.8). Муаллиф вазифаҳои гузаронидани таҳқиқотро дуруст ба миён гузоштааст, ки тавассути ҳалли онҳо рисолаи номзадӣ ба ҳадафи гузошташуда ноил гардидааст.

Дар рисола як қатор хулосахои муҳими дорои асосҳои илмии хусусияти умуминазариявидошта комилан пурра ифода ёфтааст. Ҳамин тавр, ба назари мо, муқаррароти №10, ки барои ҳимоя пешниҳод шудааст, шоёни таваҷҷӯҳ аст, ки дар он муаллиф хулоса кардааст, ки «дар асоси созишномаи арбитражӣ, қонунгузории байналмилалӣ ва миллӣ, судҳои иқтисодӣ ду вазифаро иҷро мекунанд: назоратӣ ва ёрирасон. Вазифаи назоратии судҳои иқтисодӣ аз он иборат аст, ки онҳо иҷрои ҳалномаи арбитражиро таъмин намуда, ҳуқуқ доранд ба баррасии парвандаҳои арбитражӣ дахолат кунанд. Чунин вазифаҳо дар санадҳои меъёрии дорои хусусияти байналмилалӣ ё миллӣ ва таҷрибаи арбитражӣ пешбинӣ шудаанд. Вазифаи ёрирасони судҳои иқтисодӣ аз он иборат аст, ки ба арбитраж дар баррасӣ ва ҳалли баҳсҳои арбитражӣ кӯмак расонанд» (С.12). Ба фикри мо, ин муқаррароти нав аст.

Бо омӯзиши автореферат ва асарҳои илмие, ки дар мавзуи таҳқиқоти аз ҷониби муаллиф ба нашр расонида шудаанд, метавонем хулоса кунем, ки

арзиши илмии муҳими кори тақризшаванда дар дараҷаи баланди асоснокӣ ва эътимоднокии нуктаҳои илмӣ, хулоса ва тавсияҳои дар он ифодаёфтаро асос ёфтаанд.

Дар таҳқиқоти гузаронидашуда муаллиф дар мавриди зарурати ворид намудани як қатор тағйироту иловаҳои ҷиддӣ ба қонунгузории амалкунанда бо мақсади муайян намудани масъалаҳои назариявӣ ва амалии созишномаи арбитражӣ ва таҳияи тавсияҳо оид ба масъалаҳои муқарраргардида барои такмили конунгузории Чумхурии Точикистон як қатор хулосаҳои асоснок пешниҳод кардааст. Имконияти истифодаи тавсияву пешниҳодҳои мушаххас дар татбиқи фаъолияти қонунгузорӣ аз аҳаммияти амалии таҳқиқот шаҳодат медиҳад.

Дар баробари ин, таҳқиқот аз камбудихо холи нест. Ҳамин тариқ, ба назари мо, муқаррароти №6, ки барои ҳимоя пешниҳод шудааст, ба мақсад мувофиқ нест, ки дар он муаллиф дар робита ба ба вуҷуд омадани вазъи эпидемиологӣ дар ҷаҳон, аз қабили пандемияи COVID-19, вохуриҳои арбитронро аз рӯйи моҳиятан баррасӣ намудани парванда метавонад ҳамчун истисно аз қоидаҳои умумӣ тавассути истифодаи видеоконфронс гузаронида шавад, пешниҳод мекунад. Ба андешаи мо, ин таклиф аз ду сабаб мубрам намебошад. Якум, ба назари мо, баррасии баҳс тавассути видеоконфронс чандон муассир нахоҳад буд, дуввум, ин пешниҳод аҳаммият надорад, зеро имрӯз ҷомеаи ҷаҳонӣ аз буҳрони пандемия пушти сар кардааст. Илова бар ин, худи муаллиф дар сахифаи 16-и автореферат қайд мекунад, ки дар айни замон ҳангоми баррасии парвандаҳо ва амалҳои расмиётӣ дар «фазои виртуалӣ» душвориҳоро ба миён меоранд. Аз ҷумла, ҷойгиршавии арбитрҳо ва шоҳидон, мавҷудияти воситаҳои техникӣ, ки қобилияти баландсифати садо ва тасвирро таъмин мекунанд. Муаллиф инчунин қайд мекунад, ки ҳангоми истифодаи видеоконфронс ҷавобҳои шоҳид кафолат дода намешаванд, яъне ба мустакилияти ифодаи иродаи шохид шубха пайдо шуданаш мумкин аст ва гайраҳо.

Аммо бояд гуфт, ки ин мулохиза баҳснок буда, ба баҳои мусбати таҳқиқоти гузаронидашуда таъсир намерасонад. Таҳқиқоти тақризшаванда

як кори мустақили мукамали илмӣ мебошад, ки дар он муаллиф дар сатҳи хеле баланди назариявӣ масъалаҳои муҳими созишномаи арбитражиро баррасӣ кардааст.

Автореферат ягонагии зарурии дохилӣ дошта, дорои низоми ҷудонашавандаи натиҷаҳои илмӣ, пешниҳодҳои муаллиф барои ҳимоя пешниҳод гардида бошанд, саҳми шахсии довталабро дар рушди илми ҳуқуқшиносӣ нишон медиҳад.

Дар натиҷа, ба хулосае омадан мумкин аст, ки аз нигоҳи мубрамияти худ, навоварии таҳия ва ҳалли масъалаи интихобшуда, аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ дошта, асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва пешниҳодҳои таҳқиқоти рисолаи илмӣ дар мавзӯи «Созишномаи арбитражӣ: масъалахои назария ва амалия» ба талаботе, ки барои рисолаҳои номзадӣ пешниход шудаанд, пурра ҷавобгӯ буда, муаллифи он Абдуллозода Зебонисо Файзулло барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи гражданӣ; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ, сазовори гирифтани унвони илмии номзади илмхои хукукшиноси мебошад.

Доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент,
мудири кафедраи ҳуқуқи байналмилалӣ
ва ҳуқуқшиносии муқоисавии
факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи
(Славянии) Россия ва Тоҷикистон **Аминова Ф.М.**

Имзои “Аминова Ф.М.”-ро тасдиқ менамоям.
Сардори Раёсати кадрҳои Донишгоҳи
(Славянии) Россия ва Тоҷикистон **Рахимов А.А.**
“ 05 “ 04 2024 с.

Суроға: 734025 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, кӯчаи М.Турсунзода, 30
Тел.: (+992) 2276740
E-mail: farida.aminova.2016@mail.ru